

TELEGRAFUL ROMÂNULUI.

Telegraful este de două ori pe săptămână: Duminică și Joi. — Prenumerarea se face în Săbiiu la expeditorul foiei pe afară la c. r. poște cu bani găta prin scrisori francate, adresate către expeditor. Prețului prenumerării pentru Săbiiu este pe anu 7 fl. v. a. iar pe o jumătate de anu 3 fl. 50. Pentru celelalte părți ale Transilvaniei și pentru provinciile din Monarchia pe unu anu 8 fl. lăra pe o jumătate de anu 4 fl. v. a. Pentru princip. și țări străine pe anu 12 1/2 anu 6 fl. Inseratele se platesc pentru întâia oră cu 7 cr. sirulu, pentru a doua oră cu 5 1/2 cr. și pentru a treia repetiție cu 3 1/2 cr. v. a.

Nr. 44. ANULU XX.

Săbiiu, in 113 Iuniu 1872.

P. Ioanu Panovicu, Asesoru consistoriale, emeritatu Protopresbiteru și Parochu gr. or., membru alu sinodului archidieceșanu gr. or. și membru ord. alu Asociațiunei transilvane pentru literatură și cultură a poporului român, a reposatu eri la 11 ore după grele suferințe în etate de 73 de ani. Fia-i țierău'a usioră și amintirea eterna!

Parastasu.

Caransebesiu, 27 Maiu 1872.

Astăzi s'a celebratu și în biserică catedrala de aici parastasu pentru reposat'a în Domnulu Altetia imperială și regescă Pre Serenissim'a dōmna Archiducēsa Sofi'a. La servitiulu divin funebrealu a pontificatu Presanți'a Sea Domnulu Episcopu dieșanu Ioanu Popasu cu asistinția numeroșă. Biserica catedrală, în alu căreia presbiteriu sta asediata trapez'a cu prinosulu ritualu investita în negru, eră indeseuită de evlaviosi, între cari amu observatu pre comisariulu regescu denumitu pentru organizarea municipală a orașului Caransebesiu, care prin preinalt'a rezoluțiune regescă din 9 Maiu a. c. este investitu cu drepturile unei libere cetăți regesci, mai departe pre domnulu comandante prezentu alu regimentului nostru romano-banaticu împreună cu totu corpulu oficiar, pre funcționarii autorităților civile regesci și comunale, în fine pre tinerimea școlară cu profesorii și învățătorii ei.

Cestiunea scaunelor filiali Talmaciu—Saliste și a ținutului Branului.

Cestiunea acestor ținuturi curatu românesci, locuite de vre-o 50 mii suflete, încă dela 1868 de cându a reinviatu, se pare a fi bagatu pre întreg'a națiune sasescă în unu paroxismu de friguri.

Sa nu mai amintim de multimea de articuli scrisi de sasi prin toate ziarele lor, prin presa din Vien'a și alte ziare nemțiesci, chiaru și din Germani'a, sa tacem de infocatele debateri în diet'a Ungariei, unde adevărulu cauzei românilor amintit și dreptatea ei a convinsu pre regimu și parlamentu, de o a spriginitu, sa tacem de deputațiunile și memoriile urmate de aci către ministeriu, către Majestate ba chiaru și la Berlinu și sa privim numai prezentulu, cându deputatii sasesci în raporturile lor către alegatori și întreg'a inteligenția sasescă în congresulu ei ținutu în 4 și 5 Iuniu a. c. la Mediasiu se ocupa de cauză această, că de un'a de cele mai importante ce amenință existența națiunei sasesci, privilegiile și drepturile ei, și care a contribuitu foarte multu la unirea tuturor sasilor.

Cetescă ori-cine numai raportulu deputatului Cohalmului Guido de Bausner*), alu deputatului Seghisiorei Carolu Fabritius**), alu dep. Brasiovului Fried. Wächter***) etc. și va vedea cum, care de care se întrec așieră, ca prin denegarea urbarialității în amintitele pământuri române, espressa de diet'a Ungariei aru fi atacatu fundamenteulu averilor națiunei sasesci, averea gimnaziilor lor, drepturile și privilegiile lor, chiaru și cultur'a și civilia lor și misiunea lor în orientu aru fi aduse în pericolu s. a. s. a. și de alta parte nu crăția regimu, nu parlamentu cu

cele mai mari insulte, și va vedea ce simbură jace în tota cestiunea.

Ba congresulu sasescu din Mediasiu, la care luara parte vre-o 200 de inteligenți sasi și carele au intrunitu ambe partidele sasesci a aflatu cu cale a trată această cestiune deosebitu în program'a sea (I p. 9. „Hrm. Ztg.“ nr. 136 a. c.) și a lucră și luptă cu puteri unite în contr'a românilor din amintitele ținuturi, pentru ca ei privescu cauză această de o cauză per excellentiam națională.

Dacă s'aru trată numai de regalulu cutărei se cutărei comune, după cum 'și permitu unii hypernaționali a afirmă, fia siguri și ei și fia-cine, ca sasi cei prudenți și circumspecti nu aru fi alarmatu până și Germani'a cu posăunarea ca naționalitatea lor, existența, cultur'a și misiunea culturii lor germane în Ungari'a și orientu e periclitată prin resuscitarea cauzei Salistenilor, Talmacienilor și Branenilor. Pre lângă cestiunile speciale și materiale ale diferitelor comune române, conține cestiunea această Talmaciu—Saliste—Branu, după cum suntemu, și suntemu pre bine informați, și o luptă de viață a 250 mii români fatia cu întreg'a națiune sasescă (care va fi cam 130—150 mii) o luptă a principiului de egale îndreptățire, în care egale îndreptățire națiunea sasescă a presuposu și presupune totu-deună pierirea ei, o luptă în contr'a privilegiilor și exclusivismului, cari 'și batu joc de principiile cele salutare ale egalei îndreptățiri, substituindu acestei o iobagă tiranică, carea nu asuprescu numai averea și asudorea romanescă, dară și drepturile nealienabile și spiritulu chiaru condamnându a nu se pută desvoltă nici decum, o luptă contra pangermanismului carele pre nedreptate voiescu din avere romanescă sa-si credea base, de pre cari sa propage germanismulu în totu orientulu, în fine o luptă a luminei contr'a întunecului.

Națiunea sasescă si-au ajunsu toate scopurile la eluptarea celorlalte mai susu, și cari ținutescu la crearea unui stat în statu, alu cărui elementu gravitēja în afară, prin eschiderea românilor dela cultura și aruncarea lor în exclusivism și helotismu. Și mai multu se mai tare inse prin tragerea averilor românilor în o avere mare națională sasescă, carea a fostu este și va fi unu mijlocu foarte puternicu spre ajungerea scopului de mai susu și despre carea densii pretindu a li se fi garantatu numai lor în totu fundulu regiu prin legi și contracte.

Sa privim numai la proiectele universității sasesci și la program'a sasescă din Mediasiu și vom vedea cum se recomanda legea municipală prin carea regimulu și diet'a sunt rugati a mai sustine prerogative pentru sasi și a eschide pre români și mai departe dela averea comună a fundului regescu.

Sasi au știutu escamotă tota administrațiunea politică a fundului regescu în mâinile lor ajutându-le și noi cu nepolitica noastră; articolulu 43 de lege din 1868 (despre uniunea Ardealului) sustine încă universitatea sasescă și drepturile ei basate pre legi și contracte; universitatea a decretatu statute cu putere de lege, precum este statuteulu agraru, prin carele români din comune mestecate se constringu în usuarea averilor comunali și se silescu a-si vinde vitele lor și alte asemenea, ce se esecutēja de către amplexorii sasesci, cari guvernēja singuri fundulu regescu. Universitatea sasescă pretinde și adă în ținuturile fundului regescu curatu române, în scaunele filiali a Salistei și Talmaciului și ținutul Branului precum și în comunele fostului regimentu român I de margine, privilegii, stare iobagiunale, toate paturile, muntii și veniturile alodiale, că averea școlilor naționali sasesci. Și toate aceste pre basea legilor de statu. Neadeverulu și nestabilitatea acestor pretinse privilegii, legi și contracte le-au doveditu cauză „Talmaciu—Saliste—Branu“, în carea s'au demonstratu

cu cele mai tari argumente, ca românii din fundulu regiu sunt și au fostu, tocmai pre bas'a legilor, egali îndreptățiti cu sasi și li compete în asemenea mesura participarea la toate averile fundului regiu, spre scopulu culturii lor, și ca în acestu pământu nu au existatu urbarialitate, și toate câte le-au trasu națiunea sasescă spre folosulu ei propriu sub acelu titlu dela românii fundului regiu și din bonurile țării și ale erariului în atâți seculi, le-au trasu prin forță, pre bas'a documentelor false, și spre scopuri unilaterale nepatriotice.

Nu numai pre românii scaunelor Talmaciu și Saliste și a ținutului Branului, . . . dară și pre românii fosti granțieri, pre alți români tractati în asemenea modu și pre totu românii fundului regiu atinge cauză menționată, carea precum o vedem tractată de către sasi, că o cauză eminentă națională a lor, nu mai putiemu este ea o cauză celebră națională română, și pentru aceea ea pretinde ca precum sasi si-au intrunitu toate puterile spre a o aduce la o rezolvare în detrimentulu românilor așa și românii sunt chemati a conluera cu puteri unite la o rezolvare favoritoare națiunei lor.

Românii dela 1848 au știutu dă prețulu adevărulu acestei cauze (cetiți istori'a lui Papu și gravaminele de pre acelu timp), și cu mare durere amu vedim, ca de cându au reinviatu asta cauză, din 1868, de cându frații Salistenii și Talmaceni sub unu conducătoru neobositu, zelosu pentru cauză, carele au capatatu încă în famili'a lui primele informații despre ea*) nu au crătiatu ostenele și jertfe, de a reinnoi lupt'a pre terenulu legislațiunei, tocmai în acestu timp alu pasivității românilor, s'au aflatu barbati inteligenți români de frunte, din fundulu regiu, cari au cutediatu a dejosu asta cauză mare la unu mijlocu de tradare națională.

Dară pôte fi, ca aceia nu au cunoscutu însemnătatea cauzei, carea se pôte vedea din voluminoșele memorande ale scaunelor Talmaciu—Saliste, a cărora cetire și studiere o recomandăm ori-cărui român.

Cine nu va putea ajunge a ceti acestea acte însemnate, convinga-se de însemnătatea cauzei barem din mișcările națiunei sasesci pre acestu teren.

Noi cari ne ținem de strinsa datoria a chiamă atențiunea românilor asup'a stărei cei reale a națiunei, nu putem decât sa apelăm la interesulu ce trebuie sa-lu pōrte totu românulu către binele națiunei, căci aici unde sunt impletite interese vitale ale atōtoru sute de mii de români, omu cu minte nu va dice ca nu este o afacere națională. Noi fatia cu cestiunea amintitelor scaune nu putem decât sa aratăm românilor și lumii ca aci e vorba de o parte esențială a culturii și desvoltării naționali și a patriei, pentru ca dacă nu vomu intruni puterile spre o activitate, prin carea sa se deslege odata dreptu această afacere, atunci condamnăm noi însine cu nepasarea noastră unu numeru mare de conlocuitori din patriă, și încă de naționalitatea noastră, la elotismu și sclavagiul materiale și spirituale pre seculi înainte.

Aici avem ocaziune sa facem prob'a ca în câtu scim noi sa luptăm pentru binele nostru. Sa lasam dară vorbele goale și sa ne punem pre lucru, căci altminteru ne vomu trezi ca ne-amu facutu obiectu de blasteme urmasilor nostri și la copii de copiii lor.

„Federațiunea“ face descoperirea, ca regimulu a lăsatu inițiativ'a la convocarea unei conferințe na-

*) Nu putem retacă numele acestuia, Dr. I. Borci'a, nascutu Salisteanu, carele prin lungi studii și jertfe au reinnoitu cauză și i-au datu o nouă direcțiune, pre câmpulu legislațiunei, unde până aci au facutu pasi imbecuratori, fiindu spriginitu apoi chiaru și de multi magiari, ce aveau simțiu pentru adevăr și dreptate, mai alesu de reuniunea advocatilor din Clusiu.

*) „Herm. Ztg.“ nr. 124 a. c.

**) „Herm. Ztg.“ nr. 119 a. c.

***) „Sieb. Blätter“ nr. 46 a. c.

tionale. Nu cum-va clubul din Făgăraș precum și celelalte din țară e compertat de regim și cu câta sumă? Rugăm pe on. „Federatione“ de deslusire.

Sasii din Ardeu, vedindu, ca prin activitatea românilor voru perde jumătate din cei 22 de ablegati ce i-au asigurat passivitatea, traduc motivele passivistilor pre sasia, și le inserăza în nr. 28. alu Reformei lui Schuselka. Exema se tangunt. —

A c t e.

Cătra comitetulu nationalu din Sabiu.

(Estrasu.)

Protocolulu din 30 Maiu 1872, luatu în conferința inteligintiei române din opidulu și scaunulu Rupei, ținuta în opidulu Rupe, în caus'a politica nationala, la convocarea comitetului din Sabiu dto 7 Maiu 1872. Presenti (15 inteliginti). Presiedinte se alege dlu Nicolau Mircea adm. protop. gr. or. și notarin I. Popescu par. gr. cat., Dlu Ioanu Iosifu propune „participarea la alegerile dietali în prim'a linie; încatu înse pentru portarea deputatiloru mai departe se pôte ținea apoi dupa alegeri o adunare generala, carea sa decida cum sa fia acea ținuta“.

Dlu Ioanu Popescu propune remanerea pre lângă passivitate din causa, ca art. II din 1848 înca totu mai esista, ca în diet'a trecuta nici o partida nu au lucratu a se garantă autonomi'a Tranniei și limb'a româna și ca cei putieni deputati români nu voru esoperă nimic'a dela majoritatea dietei; propune înse, ca modulu de a esi din passivitatea de pâna acum observata, sa se concreda unui congresu român în fruntea căruia sa presiada Metropolitii nostri.

Punendu-se la votisare se primesce propunerea dintăiu pentru activitate cu 14 voturi.

Rupe, d. m. s.

Nicolau Mircea pres. I. Popescu not., Ioanu Iosifu, Ioanu Mircea, Ioanu Bercanu.

Curiositate.

În „Gazeta Tr.“ nr. 42 se afla o „epistola deschisa“ adresata dlui Iosifu Hodosiu dr. în drepturi etc. subscrisa G. Baritiu, din carea se vede ca dlu Dr. I. Hodosiu într'o epistola privata cere și opiniunea dlui Baritiu asup'a programei ce o publicase celu dintăiu în „Federatione“ nr. 51 a. c. La începutu promite dlu B. a fi asiă de precisu în responsulu seu precum a fostu și dlu H. în program'a sea, înse numai pâna la unu locu, pentru ca 'lu apasa „legea martiale și despotismulu alteréza, corumpe înca și limb'a, idiomele, stilulu omenilor“ și adauge ca o adoptéza în tota estinderea ei și o subscie. Dara mai târziu dice ca densulu nu cunósce opiniunea românilor din Transilvani'a și fiindu ca nu o cunósce densulu, celu ce aru indrasni a dice ca a cunósce, „mente“, pentru ca opiniunea românilor astadi dice e sugrumata. Vorbesce apoi de o lista de candidati și pune în fine întrebarea, ca cine sa o compuna? Dlu H. se vede ca presupunendu ca dlu B. pôte dá de greutăți în responsulu seu i-a usiuratu lucrulu, dupa cum se vede din epistol'a deschisa și asiă i-a responsu singuru dicendu, ca congresulu seu conferința seu cum se va numi adunarea ce se va ținé. Cu tôte aceste dlu B. da aici preste greutăți mari și pune singuru dupa obicei mai multe întrebări ne respunse în următoarele:

„Cine sa conchiame congresu, conferința?

Ce mai incape întrebare?

Metropolitii, pentru ca asiă ceru conferința cea improvisata, asiă ceru și unele telegrame ale „Gazetei.“

Dara pre temeulu cărei programe se va conchiama conferința, congresu

Seu ca sa mai mérga românii la adunări nationali orbesce fără sa scia curatu și limpede, pentru care scopu sunt conchiamați? Cine mai are gustu pentru asemenea procedura umilitoria? Se mérga primarii și juratii la „Amtstag“, corporalii și sergentii la raportu: „Ich melde gehorsamst“.

Membrii conferinței sa fia ales, seu numai d e n u m i t i pre sprâncéna, precum au mai fostu? Ai merge d'ta la o adunare cá aceea?

Se mai fia doi presiedinti dintru odata, în

aceea-si di, în aceea-si óra? iera déca amu fi desfacuti în vre-o patru confessiuni cá ungurii, se avemu și în adunări strictu politice, nationali, electorali, câte patru presiedinti într'unu resusletu?

Într'aceea iéta ca tôte întrebările mele cu care te incomodau au ajunsu a fi cu totul de prisosu. Unu „comitetu nationale“, venitu preste nópte, resaritu cá din pamentu, anonimu cá și comitetele revolutionarie din unele țeri europene, poruncesce românilor cá sa aléga deputati la Pest'a, totu unulu cá unulu, dupa chipulu și asemenarea sea.

Au nu-ti venu aminte și d-tale în acestu momentu cei trei-dieci de tiraniti din dilele lui Thrasibulus?

Ai fi creditu d-tea vre-odata, cá sementi'a tiraniei se incoltéseca asiă curendu și pre la noi?

În adeveru curiosu omu dlu B. — Dlu dr. H. desvolta o programa precisa în diurnalistica și dlu B., care sta sub aceea-si lege cá și dlu H., nu pôte respunde. Dlu H. i-a fostu cu potintia sa scrie înca în stilu lapidariu. Dlu B. ne spune ca despotismulu i alteréza ideile. Totu dlui cetesce pre tóta diu'a diurnale și va fi stându și cu cine-va în corespundintia și cu tôte aceste nu cunósce opiniunea politica a românilor și opresce și altor'a a o cunósce. Se teme ca la congresu voru merge românii cá judii la Amtstag seu cá corporalii la raportu și au staruitu din tôte pelerile pre lângă conferința dela Mercurea, carea se adună cum s'a potutu. Dice ca comitetulu din Sabiu a resaritu preste nópte și scie bine ca adunarea din Sabiu, carea a alesu comitetulu, s'a facutu la initiativ'a clubulu nationalu din Făgăraș. Dice ca comitetulu e anonimu, de-si scie ca numele membriloru s'a publicatu în tôte diurierele rom. chiaru și în Leiborganulu d-sele „Gaz. Tr.“ și de alta parte tôte cluburile se adreséza cătra densulu.

Este acést'a o portare de unu omu seriosu în unu tempu cum e celu de fatia? Nu potea densulu, déca a vrutu sa respunda și se teme de legile de cari alti ómeni, în adunări și în diuarie nu se mai temu, sa o faca acést'a prin o epistola privata și sa deslusiasca pre dlu Hodosiu dupa parerile și convingerile sele?

Bine face „Albin'a“ în nr. seu din urma cu privintia la alte paie góle imblatite de dlu Bar. în „Gazeta“, ca lu róga: „sa se lese de frase!“ și noi adaugemu: ca déca scie ce-va sa spuna, dara sa nu totu descante la insirate margarite, cându lumea are lipsa de svaturi, dara nu de vorbe babesci.

Drepturile în scól'a poporale.

Cum, drepturile în scól'a poporale? Au dóra vreti sa politisati cu copii în scóla, seu sa-i faceti juristi? Nu suntu destule obiecte de invetiamentu folositoare, usióre de cuprinsu și de întielesu, cá sa li le propuneti și impartasiti?

Ve ajungu chiaru órele de prelegere, a propune copiiloru și jur'a?

Cu astfelu de, ba și cu mai straine reflexiuni ne intempina unii cându vine vorb'a despre „drepturile în scól'a poporale“.

Este adeveratu, ca principiile pedagogice nu concedu, a politisá invetiatoriulu cu copii; nici juristi nu este chiamatu invetiatoriulu sa faca din copii.

Obiecte de invetiamentu avemu destule folositoare și usióre de cuprinsu și de întielesu, a propune și a impartasi eleviloru în scól'a poporale.

Órele de prelegere ni suntu atât de ocupate, încatu nici unu minutu din ele nu ne remâne de prisosu.

Adeveratu este insa și acést'a, ca déca canta cine-va la „drepturile în scól'a poporale“, cá la lucrurile din apa, dupa cum i se voru aretá d. e. pietrile de pre fondulu apei a jacé mai susu, cá cum se afla ele în realitate și si stelpii podulu de preste apa inclinati; tocmai asiă i se va aretá acestu obiectu de invetiamentu în scól'a poporale nu la locul seu și nepotrivitu.

Adeveratu este și ca, a trái omulu într'unu locu, si a nu cunósce lucrurile, care-lu incungiura, aru însemná atât, cá a vietni orbecându ori numai vegetându.

Dara apoi déca unu poporu nu numai ca traisce într'unu stat, ci trebuie sa și contribuéseca la sustinerea aceluasi; în totu pasulu i se incuviintéza prin lege câte o activitate midilocita pentru stat, și vine de nenumarate ori în atingere cu

diregatoriile statului și cu asiediamintele statului înse elu nu posedé nici o cunoscintia despre statu despre scopulu, organizatiunea, guvernarea și economi'a statului: — nu însemnéza acést'a, a nesuf în orbia, cá scavulu la grati'a stapanului seu, și a asceptá, sa fia usitatu de autoritățile statului dupre vointi'a ori dupre mil'a lor, chiaru cá o materia bruta?

Tinerimea scolara este fiitoriulu poporului, scolarii voru fi odata membri ai statului; au nu se țiena dara de tem'a scólei poporali, a desceptá și desvoltá în trensii simtiulu iubirei de patria și alu binelui publicu?

Dupa principiile pedagogiloru mai renumiti are scól'a poporale sa deprinda pre elevi, a cunósce obiectele, ce-i incungiura. Pentru acést'a i introduce în cunoscintiele naturali; i depinde, a-si cunósce patri'a; i pune în stare, a cuprinde obiceiurile sociali și rapórtel familari, adeca pre câtu se pôte și le este lor de folosn a scí.

Inse și statulu și vietni'a publica va interesá óre-cându pre tinerimea scolara.

Déca tinerimea traisce în statu, de-si nu-i este înca datu, a luá parte la lucrările statului; déca vede pre tóta diu'a asiediaminte publice; déca multe legi de ale statului se referescu și la tinerime și asiă trebuie sa le pazéseca; déca aude în tôte dilele vorbindu-se de statu și de afaceri publice; déca geografi'a politica și istori'a i vorbesce despre state, despre constitutiunea statelor, despre organizarea statelor: — ce va întielege din tôte acestea, nepropunendu-i scól'a invetiaturile cerute despre statu și despre vietni'a publica?

Din tôte acestea se pôte vedé, ca cunoscintiele despre statu și vietni'a publica suntu de a se privi cá unu obiectu de invetiamentu necesariu alu scólei poporali.

Dara de aici totusi nu urméza, a se luá înainte în scól'a poporale jurisprudenti'a întréga.

De óre-ce este tem'a scólei poporali, a propune și impartasi eleviloru sei numai elementele altor sciintie, cari au apoi a li se desfasura în scótele midilocie și superióre, seu pre fundamentulu căror'a sa se póta apoi redicá elevii în vietni'a practica; asiă dara și din cunoscintiele despre statu și vietni'a publica totu numai elemente are ea sa le propuna și sa le impartasiesca.

Vietni'a practica pôte pune pre omu în stare, sa se desvolteze cá cetatiénu, numai déca i s'a desceptatu simtiulu iubirei de patria și alu binelui comunu, și i s'a pusu pre calea desvoltárei prin elementele cunoscintielor despre statu și vietni'a publica, propuse și impartasite lui, cá fundamentu la acést'a, în scól'a poporale.

A desceptá deci în elevu simtiulu de cetatiénu alu statului și a-lu pune pre calea desvoltárei, impartasindu-i elementele cunoscintielor despre statu și vietni'a publica, acést'a nu va sa dica nici decum, a politisá cu elevii în scól'a poporale, nici a-i face de mici juristi.

Mai incolo, déca cuprindu în sine cunoscintiele despre statu, nisce concepte grele de întielesu; au nu suntu alte obiecte de invetiamentu, cum este d. e. și religiunea, tiesuta din nisce concepte înca mai anevoie și mai cu greu de a poté fi cuprinse și întielese? — Inse propunendu-se din trensele eleviloru în scól'a poporale cu mesura și numai, ce le este de mai mare necesitate; nu va fi mai bine, a vedé pre tinerimea temendu-se de Ddieu și sporindu în fapte moralu-religióse, decâtu a fi remasu pentru frie'a de conceptete cele grele ale religiunei lasata sa se arunce în bratiile derapanárei?

Apoi nici tempu nu se cere multu la propunerea nuii obiectu de invetiamentu în scól'a poporale, déca vomu abstrage dala amenuntele nefolositoare eleviloru, și le vomu impartasi numai esenti'a lucrului.

Deci la propunerea „drepturilor în scól'a poporale“ nu ne vomu slobodi în amenuntele vietiei și organismului statului, ci vomu incepe cu ceea, ce totusi este eleviloru cunoscutu înca din exercitiile intuitive, adeca cu famili'a, și vomu continuá cu escarea comunelor și a statelor. Orenduielele comunali, deregatoriile, cari administréza afacerile comunali, modulu acestei administrári, alegerea deregatoriloru, institutule de securitate, de cultura și de ajutorarea seraciloru, contributiunile necesarie comunali, drepturile și detorintiele fia-cărui membru alu comunei, legile municipali și ale statului, cari se referescu la comuna, au sa fia eleviloru nostri propuse firesce cu referire la statulu Ungariei. Lângă invetiaturile despre comune vomu poté sa alatu-

râmu și o schiță despre instituțiile cele mai importante pentru asigurarea statului și pentru asigurarea și înaintarea binelui și fericirii cetățienilor, precum și despre mijloacele pentru susținerea acestor instituții, apoi despre drepturile și datoriile cetățienilor. În fine vom da și explicații despre firea și deosebirea dreptului.

Din cele premise ușor se poate vedea, ca propunerea „drepturilor în școlă populară” și are de scop, a descepi în elevi și a pune pe calea dezvoltării sentimentului iubirii de patrie și național, sentimentul pentru viața cetățenească și al dragostei de a lucra pentru binele comun. Să se convingă elevii despre binefacerile, cari le gusta cetățenii într-unu stat bine organizat pe temeiul unor legi oneste; să învețe, a cunoaște în genere drepturile și datoriile cetățenilor statului; să prinda rădăcina în inimă lor dragostea către patrie și rege; să respecte din profunzimea animei legile; în fine să se descepe în inimă lor plăcerea, că ajungându odată și ei cetățeni ai statului, să concludă după puteri în reionul lor între marginile legii pentru binele comun, și la caz de necesitate să se și jertfășcă pentru binele patriei.

Cunoscințele despre stat și viața publică vor putea interesa pe elevi numai, după ce li s'au dezvoltat până la un grad oarecare facultățile lor spirituale.

Pe temeiul acestor se pot recomanda „drepturile în școlă populară” numai pentru elevii din clasă superioară a școlii populare. Pentru această le-am și dat o estindere asiă de mica.

Invetatoriul, care va avea aplecare, a se amesteca în frecări de partide politice, în pareri și nesuținere extreme, și nu va fi inspirat de dragostea către patrie și către binele comun, aru face mai bine a se lasa și de propunerea invetamentului cunoscințelor despre stat și viața publică.

Încheindu amintim, și, ca cunoscințelor despre stat și viața publică le-au dat locul cuvenit în planul de invetament al școlii noastre populare aume pentru foloșele cele foarte mari, care le pot aduce ele tinerimei, viitorului poporului nostru, atât „Instrucțiunea școlastică” emisă de Excelența Sa Parintele Archiepiscop și Metropolit, Anoreiu Baroni de Siagun'a, la a. 1869, cât și „organizarea provizorie a invetamentului național confesional în metropoli gr. or. a românilor din Ungaria și din Transilvania” a maritului congres național bisericesc român de relig. gr. or. din a. 1870 și acestea pe bas'a „legii școlastice dietale” din a. 1868.

Franci'a.

Despre reorganizarea armatei franceze aflăm în „Fr. Blatt” un articol, din care, spre a arăta publicului român cu ce ochi chioresi privesc nemții reformarea acelei armate, estragem următoarele:

„Desbaterea despre armata amanată de repetite ori ia de fatia în adunarea din Versailles o decurgere de nimit grabnică. Presedintele Thiers și-a jertfit plăcerea întregii sale vieți „armat” de profesiune cu timpul îndelungat de serviciu” dorițiilor și parerilor comisiunii camerei, și asiă dăra completarea armatei franceze după sistemul din an. 1832 se ține deja de cele ce aliquando au existat. Conform cursului timpului, deobligamentul general de serviciu capota în Franci'a valoare, ceea ce va pune după decurgerea proximilor 5 ani deja o armată activă de 870,000 combatenti la dispoziție.

Despre motivele, cari au spartu cerbici'a dlui Thiers, variéza presupunerile. Unii afirma ca presedintele republicii a cesu din cauza ca în or'a a 11-a s'a convinsu despre zadarnici'a și nereusirea unei lupte contra principiului deobligamentului general de serviciu, alții opina ca e unu compromis la mijloc; în fine alții și splica ținut'a presedintelui cu aceea ca propunerile comisiunii camerei în cestiunea armatei va da țierei în terminu scurtu și cu multu mai iute, decum aru fi cu putință după sistemele vechi, o armată, cu care supletoric s'aru putea corige bilanțul tristu al anilor 1870—71 în favoarea Franciei.

Noi credem ca motivul ultimul a fostu cel datator de mesura. Cătu de mare pondă pune dl Thiers pe recrearea puterii combatente a Franciei, se poate mai bine vedea din bugetu. Imperiul al 2-lea a fostu nedisputaveru unu stat militar par excellence. Creatu prin baionete, nu poate sa se sus-

țina decâtu ierasi prin baionete. Și asiă armat'a consumă sume gigantice, sume, care nu stau nici decâtu în proporțiune cu venitele regulate. Cu toate aceste spese pentru armata sub presedintia dlui Thiers intrecu pe cele de sub imperiu. Milioane n'au de fatia în Franci'a în ochii presedintelui și și adunării naționale nici unu pretiu, indată ce e vorba a le folosi pentru „scopuri militare”. Toată medura poporului se jertfescă fără precugetare mai departe în folosul armatei reorganizate. Invingetoriul superb înca totu mai sta pe pământu francesu, soldatii nemțiesci înca totu mai trăiescu din bani francesi, trei miliarde desdaunare de resbelu înca totu mai apasa erariul statului francesu și cu toate aceste în Versailles se arunca pentru trupe milioane, pe care nici „doi Decambre” n'aru fi cutediatu a-i cere dela mamelucii corpului legislativ.

Fatia cu acestu zel inferbentat de înarmare, care din partea lui Thiers nu numai ca e favoritu, dăra chiaru atitiatu și impintenatu, ni se pare vorbirea generalului Trochu de totu curioasă. În fapta nu ne putem increde urechiloru noastre, cându auzim ca unu generalu alu Franciei recomanda astadi publicului francesu „pacea” și nu „revanche”. (Si pacem vis, prepara bellum; și totu asiă: și bellum vis, prepara pacem; ceea ce nemții se par a nu o potie intelege. Trad.) „Aidemu sa ne marturisim relacirile și erorile noastre” — striga Trochu în adunarea din Versailles, — „sa nu ascundemu ca de fatia nu sentemu în stare de a le repara; sa lucrăm pentru viitoriu prin reform'a educatiunii naționale și armatei”. La tota împlinirea, comandantele și apertoriul Parisului de ore-cându arata prin această la Prussi'a, care după Iena sub conducerea lui Stein, Scharnhorst, Fichte, Arndt, V. Humboldt și a. s'a regeneratu numai și numai cu mijloace morale. Acestu mod și procedere lu recomanda Trochu francesiloru sei spre imitare și admonia de „legendele gloriose”. Asiă „legendele Napoleonide”, cele mai splendide dintre toate, au condus la perderi, cari în istoria resbelor nu mai au soție.

Ce si va fi cugetatu presedintele Thiers cându generalul Trochu a facutu responsabile „legend'a napoleonide” în modu asiă de eficace pentru dălele dela Vörlh, Sedan și Metiu? Autorul „legendei napoleonide” e tocmai acel Thiers, care a scrisu istoria s'eu mai bine disu romantiul „consulatului și imperiului” și prin aceea a saditu în generațiunea viva veninul chauvinismului, dorițiilor după „confiniile naturale”. Déca dl Thiers nu aru fi privitu de problem'a vietiei sale de a radica „cultul lui Napoleonu” de „religiunea națională” atunci și omulu lui „doi Decembre” aru fi fostu pentru Franci'a o imposibilitate. „Faptele cele mari” ale lui Luis Napoleonu s'aru fi încheiatu cu Strasbourg și Boulogne și presedintele și eredele gloriei napoleonide nici cându n'aru fi devenitu presedintele republicii cu atât mai puținu imperatu din gratia poporului.” (Va urmă.)

Muntii apuseni.

Abrudu în 8 Iunie 1872.

Nu se poate nega ca în intervalul dela 1866. încôce resp. dela incorporarea Transilvaniei cu Ungari'e se pare națiunea română în urm'a schimbărilor politice ce se perondara, — carii fiindu nefavorabile pentru viitorul națiunii române — că și amorta și fără semne de viață și acestu stadiu compatriotii nostri magiari și chiaru și sasii au știut sa-lu exploateze în favorul lor.

Cu toate aceste a pronunțat o astu-feliu de sentință asup'a națiunii române, ca aru fi dormitu în cei 6 ani din urmă, ca conducătorii națiunii de până acum, — cari de cându au permanat semburile libertății în peptul națiunii române au fostu Archiepiscopii și Metropoliti — sunt necapaci de a conduce nai'a națiunii la unu liman de mentuire și alte de asemenea, precum amu avutu ocaziune a cel' nu arare-ori în diurnalistic'a română; nu numai ca aru fi o nedreptate, ci chiaru prostituire pentru națiune. Fii inteleginti în acestu tempu n'au dormitu, și nici au fostu corupți s'eu inerti, iera déca cautăm la Archierei nostri vedemu ca din-trenții tocmai în acestu tempu criticu s'au știut susținea la înaltătea chiamărei lor. Acest'a ni o dovedesce acum destula de invederatu presentele, amortiel'a paruta a națiunii au fostu numai o reculegere*) după evenimente politice trecute, și fii

inteligenti ai națiunii au fostu activi, cu toate acestea a face mai multu că câtu au facutu potie (?) ca na le-au fostu cu potință conformu impregiurării aduse prin sistemul dualisticu alu monarchiei*) iera Archierei nostri au nediut în acestu tempu a casciga pentru biseric'a lor dretupri și libertăți de cari până aci se bucură numai cele trei națiuni din țiera, și nici ca au fostu nesuțină fără rezultate, căci vedemu biseric'a română creându-si prin reprezentanții sei din sinode și congrese unu viitoru mai suridatoriu.

Acum după ce terenul de activitate s'au studiatu precum și alte impregiurări afundu taitore în sôrtea națiunii e tempul bine-venitu, că națiunea sa-si reocupe terenul cel compete spre a potie elupta drepturile sele, și acest'a națiunea întreaga o cunoște căci în toate ținuturile Transilvaniei vedemu dezvoltându-se activitate și interesare pentru lucrurile naționale, pentru că cu ocaziunea alege-riloru sa potemu scote câtu mai mulți luptători intielepti și curagiosi, sa potemu scote câtu mai multi adeverați interpretori ai dorițiilor și vointelor națiunii.

Inteligenti'a românilor din muntii apuseni n'au fostu straina de asemenea interesare pentru afacerile naționale, căci la întâia provocare a clubului național din Fagarasiu, s'au constituit într-unu clubu național și déjà au ținutu mai multe ședințe în cari cu serioșitate de barbați inteleginti au desbatutu mai multe obiecte ce taia în sfer'a sea de activitate; în ședința din 23 Maiu a. c. după ce au fostu cetita harthia clubului național din Sabiu și după ce au fostu cetita o incunoscințare din partea aceluiași, prin care se face cunoscutu clubului de aici, ca Escel. Sele Par. Metropoliti s'au învoitu a primi asupra-si conducerea treburor noastre naționale, membrii clubului locale, cari s'au prezentatu în numeru considerabilu fiindu totu petransi de sântiență și momentuositate obiectelor ce erau a se discută mai întâiu s'au pronunțatu că sa lucre într'acolo că națiunea de aci înainte sa fia solidara în ceea ce privesce ținut'a sea în afacerile sele naționale obvenitore, căci numai fiindu solidari și lucrându într'o direcțiune, vomu casciga vr'unu avantaju și vomu potie chiaru și impune contrariilor nostri. Membrii clubului locale au primitu de concludu că din respoți sa se staruiescă că nici unulu dintre locuitorii din Abrudu și Rosi'a, cari voru fi îndreptatiti după lege cu dreptul de votare sa nu remăna neînscrși, și la casa ca comisiunea conscrietore aru trece cu vedere pre atari îndreptatiti sa-i faca atenti pre respectivii că sa reclamedie; totu în această ședință s'au decisu a se votă ambiloru Metropoliti adresa de incredere și mulțamire pentru luarea inițiativei în afacerile naționale iera pre comitetul național alesu din partea conferinței ținute în 5 Maiu a. c. la Sabiu l'au privitu și dechiaratu de unu comitetu inițiatoriu în caus'a națională, iera ținut'a națiunii pre viitoru s'a otaritu a fi conformu decisiunii conferinței ce o voru convocă ambii Metropoliti, în Alb'a-lui'a, carea totu dorescu a o vedea întrunindu-se în tempul celu mai scurtu.

În ceea ce privesce pre alegătorii din Abrudu și Rosi'a, membrii clubului naționalu locale și-au luat asupra-si datoriia morală, de a face atentu pre fia-care la împlinirea dorițiilor sele, că astu-feliu sa nu se mai dea ocaziune celor mai aprigi inimi a intereselor noastre naționale a dice în cas'a legislativă ca densii sunt reprezentanții poporului român.

Locuitorii magiari de aici sunt despartiti în două partide, — adoratorii partidei stânga au avutu mai multe conveniri și au avutu și unele petreceri, unde conducătorii lor prin vorbiri destule de alarmatore contr'a guvernului actualu — care déca le-aru fi rostitu unu român înca de atunci s'aru fi bucuratu a fi scutitu de arșiti'a sôreldi — au provocatu pre apartienatorii stângaci, cari se par a fi în majoritate fatia cu partid'a dechiar a remăne constanti pre lângă principiile lor. Partid'a deachistiloru se pare a fi mai mulcomita fiindu sigura de reesitu prin mijloacele de cari déjà disponu — după — cum se vorbesce, — dar' ambe aceste partide se nediuescu a casciga pre români în partor lor, acesti'a înse sub disciplin'a clubului național, se potie afirmă cu tota siguritatea, ca și voru scif apretiu dreptul lor și nu-lu voru folosi nici în favoarea stângaciloru nici în cea a partidei deachiane,

*) Sa nu înfrumșetăm, ci sa recunoștemu lucrul cum a fostu, ca mai curendu vomu ajunge la îndreptarea reului.

*) Dăra cu pagube mari.

ei 'lu voru folosi in interesulu loro proprio, in folosulu natiunei.

In 31 Maiu a. c. au fostu Abrudulu cercetatu din partea dlui ministru alu justitiei Bitto, carele cu acésta ocazione si-au cercetatu cerculu seu alegatoriu si au fostu primitu din partea amplotiloru in activitate cu manifestatiuni de bucuria, cari suntu indatinat la atari casuri precum si din partea a loro forte putieni alegatori, — preste totu se pare ca si ce au fostu facutu intru intemparia inaltului óspe e unu ce rece si facutu mai multu numai din eticheta, ce e mai multu, chiaru si poporatiunea magiara, carea de altmintrea la asemenea ocazioni trece si din esaltatiune, se pare neinteresata si strigárilu de „eljen“ erau rari. In diu'a urmatóre dlui ministru au cercetatu tribunalulu regescu de aci si dupa amédi insotitu de mai multi aploiatu au plecatu la Rosi'a, de unde s'au re'ntorsu in aceea-si di de cátra séra si inca a dóu'a di in liniscea cea mai mare au parasitu Abrudulu.

Care din ambele partide va triumfá este o cestiune pusa tempului spre deslegare, ambe nediosescu prin mijlócele de cari numai se potu folosi a-si încoroná cu succesu dorintiele sele, partid'a deachista se pare a-si aflá unu radiemiu puternicu in comisiunea conscrietóre a alegatoriloru, carea sub feliurite preteste céroa a respinge pre alegatorii stângaciloru si cu deosebire pre románi, acesti'a inse multiamita unoru barbati zelosi la totu casulu nu-si voru lasá dreptulu loro in folosulu resp. partide si-lu voru sci mantiné si intrebuintiá in folosulu loro propria.

Unu membru alu clubulu nationalu-locele.

Dela gura Muresiului.

Pre cându unii románi, individi particulari cu anima curata si sentieminte sincere se lupta cu perseverantia pentru prosperarea si fericirea natiunei, cárei apartienú; pre cându in diferitele párti locuite cu románi se opintescu unii barbati destinsi in conferintie si adunári natiunali comunicându-si fiacare-le convictiunile ce le are facia cu stadiulu natiunei se române, — la aflarea unoru medilóce corespundetóre si salutare — inse onorifice si legali: — pre atunci trebuie sa marturisescu cu tóta dorerea, ca in pártile nóstre alti individi si alte corporatiuni intregi, dela care cultura generale si prosperarea natiunei române aru avé multu a asceptá — condusi séu mai bine, sedusi de unu spiritu cu totul detestabile, de pasiunea diabolésca a prosperárei materiali perfas et nefas — diu'a si nóptea vinéza numai si numai dupa o prada nedémna de densi. — Nu se uita, ca prin atare prada, acel'a, carele a primitu asopra-si cu juruintia sánta obligamentulu, ca in tóta viati'a va conlucrá din resputeri la progresarea binelui bisericescu si scolaru, derima tóte aspiratiunile progresive; nu privesce cu aderintia la edificiulu maretu alu cultorei nationale in genere si a poporului incredintiati conducerei sele, in specia acel'a, carele este chiamatu primo loco a plantá, séu barem a sustiené in statulu quo moralitatea si religiositatea, cá dóue conditiuni a esistentiei unui poporu, ci prin o prada la momentu suridiatória, inradacinéza intre poporulu celu nevinovatu românescu demoralisatiunea si coruptiunea intr'unu gradu remarcabile.

Nimicu impedeca mai tare progresarea in orice directiune — morale si científica — cá certele religiunare — proselitismulu. —

Calamitatea ce graséza cu tóta tari'a in pártile muntene ale Muresiului si impedeca ori-ce aventu este uricós'a sistema proselitistica, protegiata si tiesuta cu o istetime admirabile si totu odata nerusinata de vestitul protopopu gr. cat. Michailu Crisiánu din Riginulu sasescu. Acésta calamitate, ce nu multa onóre procura respectivului dignitariu bisericescu gr. catolicu si-a aflu momentulu binevenitu cu deosebire acum'a, candu biseric'a nóstra gr. or. este in lucrare de a-si organizá si regulá in modu constitutiunale afacerile sele bisericesci, scolari si fundationali. Si intr'adeveru trebuie sa constatezu ca protopopulu Crisiánu cu referintia la proselitismu se afla la culmea misiunei sele iesuitice. Se pare ca devis'a dsele nu e alt'a, de cátu a turburá, a semaná certe, a causá procese intre frati, cá apoi densulu sa póta pescui folóse si dela un'a si dela ceea-lalta partida, — cáci punga are, si ce insiéla intr'ens'a totu pune.

— Unde numai au auditu de ce-va schimbári si straformári in comunitatile gr. or. a tractulu Turdei superióre, numai de cátu prin agentii sei fideli si órbele instrumente se afla in petióre, seduce pre poporulu nostru celu usioru crediatoriu prin felu de felu de promisiuni, la opoitiuni mari, cá asiá in mediloculu tulburárilu si discordialu sa póta vená cu securitate in intielesulu proselitismulu seu incarnatu. Mi vine a crede ca consistoriulu blasianu numai pentru aceea-lu mai sustiene in trépt'a protopresbiterale, cáci 'si scie impleni cu succesu misiunea iesuitica.

Sa retacu alte turburári religiunare mai vechi cauate prin acestu protopopu gr. cat, si sa amintescu cele mai recente:

In Topliti'a romána, comunitatea cea mai mare in acestu tractu deschidiendu-se mai anitertiu o statiune de parochu gr. or., densulu numai de cátu pasiesce la medilocu, si déca nu s'au potutu satisfacé la toti aspirantiu din acésta parochia pre celu nealesu 'lu primesce sub sentulu si in bratielu-i iubetóre, dându-i totu succursulu posibilu de a turburá si desmentá poporulu contr'a alesulu parochu Georgiu P o p e s c u l u. Acestu finubitu alu d-sele este clericulu abs. gr. or. Simione S b á r c e a din Topliti'a. Simione Sbárcea dupa ce a remasu nealesu, s'a inchinatu cu mare pietate protopopulu Crisiánu, cáru'i se intielege mai intáiu umplându-i pupg'a — i-a succesu prin recomandatiuni alu face preotu gr. cat. la vre-o 20 familii gr. cat. (estiinsiugu de preoti) in Topliti'a, delaturându pentru placerea apostatulu Sbárcea pre fiulu reposatulu parochu gr. cat. din Topliti'a, a cáru familia numerosa a remasu la sapa de lemnu in utiliele si usiele ómeniloru. Si consistoriulu blasianu, cá sa se póta efectui acestu pasu proselitisticu cu mai securitate, s'a induratu prea graciosu a anesá parochi'a gr. cat. din Topliti'a dela protopopiatulu Giurgiului (protopopulu B o e r u) la a Reginulu sasescu, cáci in Boeru nu su aflu atát'a energia proselitistica, cá in Crisiánu. Si au nimerit'o.

Consistoriulu din Blasiu prin sántirea intru preotu alui Simione Sbárcea, carele in religione privesce unu medilocu de specula, a facutu o fapta marimós'a! — pre apostatulu Sbárcea de altmintrea materialmente avutu, l'a posu la cinste, iér' prénumerós'a familia orfana si seraca, credintiós'a religiunei sele, din alu cárei sinu inca se afla unu aspirante la aceea parochia si inca cu portári mai laudabile, morali, cá ale apostatulu — au pus'o in usile ómeniloru. Óre asiá face parintele celu bonu si dreptu cu fii sei? Óre consistoriulu din Blasiu eugetat'au la vre-o reputatiune si sentiu de dreptate, cându prin detrimentulu unei familie intregi si crestine, au comisu pecatulu ordinându de parochu pre inbuibatulu si iereticulu Simione S b á r c e a?

Scopulu acest'a proselitisticu a protopopulu Crisiánu este cu atátu mai bine precugetatu, cáci in Topliti'a romána crestiniu gr. or. se afla déjà in edificarea unei biseric'i nóue pompóse, la carea poporenii neavendu fondulu bisericescu — trebuie din propriulu loro sa spendeze multu, — si cá sa fia scutitu de atare greutate in mediloculu aniloru nefertili, respectivulu protopopu si agentulu seu Sbárcea usioru le succede a desmentá poporulu dela contribui, si — promitiendu-le munti de aur — i chiama mereu in sinulu loro iubitoriu. Norocu ca poporulu nostru din Topliti'a parte mare este constantu in convictiunile sele religiós'e stramosiesci, — apoi si mai mare norocu, ca nici Blasiulu nici instrumentulu acestui'a, protopopulu Crisiánu nu au aflu prea mare apostolu in ratacitulu Sbárcea. Asiá dara ideile cele mai proselitistice a consistoriulu blasianu, protopopulu Crisiánu si unelte-i órbe a loro, Sbárcea, nu suntu prea suridiatória, de si prin roinarea unei familie a cugetatu sa jóce unu ambo.

Protopopulu Crisiánu in manier'a sea iesuitica — de-si cu Simione Sbárcea nu multu si-a imdobitu tractulu — merge si mai departe:

In comun'a Sacalulu de munte iéra-si si-a aflu unu debile de fire, pre fostulu invetiatoriu gr. or. Stefanu Dum'a. — O fiintia mai depravata, mai corupta si mai demoralisata cá acestu Dum'a, abea a potutu produce natur'a. Cá studentu in Blasiu a fostu capulu vagabundiloru si fiulu demoralisatiunei, si acésti'a nu o voru negá profesorii de acolo, dlui Micu si Moldovanu, a cároru discipulu au fostu;

cá invetiatoru in Sacalu a pazitu mai multu cárcimele, cáci de educatiune nici idea n'a avutu; cartile lui de lectura érá cele de 31 si pocalolu cu vinu si vinarsu: si totu-si visá numai totu preoti'a. Acestu visu alu seu nepotándulu realisá la consistoriulu din Sabiu, cáci l'a vaditu esteriorulu ce póma dulce e, — s'a intorsu cu obedientia cátra par. celu bonu, protopopulu Crisiánu, si — dupa ce acestui'a i-a umplutu saculu — Stefanu Dum'a, carele nu mai visá, este in realitate teologu de Blasiu. Stefanu Dum'a, carele — avendu muere legitima — este constatatu de adulteriulu incarnatu in aceste párti, de bataciú cumplitu cu plebea prin cárcime, ma carele au statu chiaru si in drumulu ómeniloru si batându-i au implemtatu cutitulu intr'ensii, pentru care fapta temnit'a i stá la pragu déca nu potolé tóte prin bani, — acestu Stefanu Dum'a au trecut inaintea d. protopopu Crisiánu de modelulu religiositiiei si moralitatiiei. Cu bani si beutúra a insielatu poporulu unitu pre partea sea; iéra unde acestu medilocu nu l'au ajutoratu cu securitate acolo, cu ajutoriulu fratelui seu si judelui comunale Georgie Dum'a, s'au folositu de fortia amenintiánda pre bietulu poporu chiaru si cu temnit'a; m'a intr'atát'a au torturatu, in cátu chiaru si nevinovatulu preotu betránu unitu, pre a cáru grumadi voiesce a incalcá, au fostu astrinsu a subscie — la ordinulu protopopescu — suplic'a, prin care Stefanu Dum'a deodata au saritu in teologi'a din Blasiu; téra sermanulu preotu unitu, dupa ce 44 ani cu pietate si portare laudabile, dar' si cu o familia de totu numerosa, este acuratu de tóte pártile consistoriulu blasianu si alesinitu in toti pasi sei de protopopulu Crisiánu, cá aflându i vre-unu pecatu cátu de bagatulu, sa-lu inlocuiesca numai de cátu cu unu pecatosu eminentu. — A dóu'a fapta marimós'a a protopopulu Crisiánu si consistoriulu blasianu facia cu preotii sei incaruntiti in oficiu si facia cu principiile crestine ale moralitatiiei si religiositiiei. —

Asiá dara Stef. Dum'a cu ajutoriulu machinatiuniloru si marelui maestru alu acestor'a, Crisiánu din Reginulu sasescu, este si se afla de actu la teologia in Blasiu. Seraca teologia blasiana multu ai insetatu dupa alesulu teu! Primesce-lu si-lu adapa bine, cá reintornându-se acasa sa fia satulu si sa póta mai cu succesu adapá oile incredintiate lui cu nectarulu demoralisatiunei si coruptiunei.

Óre parinte protopópe Crisiánu pána cându totu asiá!? Puneti mán'a pre inima si intréba-ti conscientia, cáci acestu judecatoriu nepartialu — 'ti va oglindá faptele nedemne de postulu, ce ocupi. — Vedi! dilele si órele 'ti suntu numerate, perulu 'ti este albitu, mórtea la usia si totu nu te mai po-caiesci?! Ór'a fatale a mortiei va cere contu despre tienu'ta d-tale. Credi d-tea si consistoriulu din Blasiu ca prin astu-fetiu de individi vei propagá moralitate si religiositate in poporu! Judeci óre dle protopópe, ca prin astu-feliu de individi se face de risu nu numai moralitatea si religiositatea, ci se derima tóte aspiratiunile natiunei intregi, a natiunei române, carea te-au leganatu, crescutu si laptatu. — Cam de odata destulu.

Varietáti.

** (N e n o r o c i e.) O eruptiune de focu, ce s'a intemplat dilele trecute in Chintelnicu ctulu Doboc'a, 1 1/2 óre dela Bistritia a mistuitu locuintiele aloru 33 de familie in centrulu satulu, impreuna cu tóte superedificatele apartienátóre de acelea. — Foculu a duratu dela 3—4 óre dupa amédi, dominidu o fierbintiela grozava si unu ventu puternicu, incátu érá in periculu de a se nimici totu satulu, déca nu aru fi alergatu satele vecine intru ajutoriu.

Anunciu.

Ioanu Lupu maestru pantofariu, aduce la cunoscintia on. publicu schimbarea cuartirulu seu din strad'a Urezului in a Cisnadii Nr. 27; deci róga prin acest'a pre on. publicu a incurge cu ori si ce lucru de speci'a sea, atátu pentru domni cátu si dame. Susu amintitulu promite cea mai mare garantia pre lánge unu pretiu estinu. Lucrurile uóue séu reparaturi se primescu atátu din launtru, cátu si din afara (Romani'a).